

ANNE VE BABA GÖZÜYLE “ÇOCUK EĞİTİMİ” BİR SOSYAL TEMSİL ÖN ÇALIŞMASI

Yrd. Doç. Dr. Bengi ÖNER* Selcan YILMAZ**

ÖZET

Amaç: Bir toplumun sağlıklı ve sağlam olmasının yeni yetişmekte olan nesillere bağlı olması dolayısıyla, günümüz dünyasında çocuğun değeri giderek daha fazla anlaşılmaktadır. Buna dayanarak, gelenekselcilikle modernlik arasında bir geçiş dönemi yaşayan ülkemizde (Kağıtçıbaşı, 1983) çocuk eğitimi ve ona verilen değer incelenmek istenmiştir. Bu çalışma Türkiye’de çocuk eğitimine yönelik ortak temsiller, ya da inanışlar bulunup bulunmadığını incelemeyi amaçlayan bir ön araştırmadır. **Yöntem:** Yirmi kişilik anne-baba örneklem grubu ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan edinilen bulgular, Moscovici’nin (1984) Sosyal Temsiller Kuramı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, denek grubundaki bireylerin en az yarısının kendiliğinden açık uçlu sorulara yanıt verirken belirttikleri ortak temalar (anlamli tematik üniteler), “sosyal temsiller” olarak nitelendirilmiştir (Hewstone, 1985). **Bulgular:** Sonuçların genel değerlendirilmesine bakıldığında, ebeveynler tarafından çocuk eğitimine ve de kişilik oluşumuna giderek artan bir önem verildiği görülmüştür. Batı kültürleri ile özleştirilen demokratik ebeveynlik (Markus ve Kiyama, 1991) değerlerinin benimsenmekte olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu çalışmada yalnızca ortak tutum, bilgi ve inanışların incelendiği; ebeveynlerin pratikte nasıl davrandıkları

larının ise değerlendirilmediği göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk eğitimi, Sosyal temsiller, Yarı yapılandırılmış mülakatlar, Demokratik ebeveynlik.

Mother and Father’s View of “Child Education”

SUMMARY

Objective: As a society’s health and power depends on its newly growing generations, in today’s world child’s worth has been gaining increasing appreciation. Consequently, it has been intended to examine the status and importance given to child education in our country which is considered to be in transition from traditionality to modernization (Kağıtçıbaşı, 1983). This study constitutes a preliminary study which aims to explore whether there are any common representations or beliefs regarding child education in Turkey. **Method:** Findings, obtained from semi-structured interviews with twenty subjects from a sample of mothers and fathers, were discussed in the frame of Moscovici’s (1984) theory of Social Representations. In this respect, social representations are described as common themes (meaningful thematic units) referred by at least half of the group of individual subjects while responding to the open ended questions (Hewstone, 1985). **Results:** As the general

* Psk., Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

** Ankara Fen Lisesi.

findings are considered, it is observed that child education and personality formation is given increasing importance among parents. Values of Democratic Parenthood (Markus & Kiyama, 1991) that are mostly associated with western cultures are observed to be welcomed. However, one should be cautious that in the present study only common attitudes, knowledge and beliefs are examined; and yet parents behaviours in practice are not regarded.

Key Words: Child education, social representations, semi-structured interviews, democratic parenthood.

GİRİŞ

Kültürel değerler ve uygulamalar, çocuk eğitiminin tanımı ve yorumlanmasında önemli rol oynamaktadır (Collier, McClure, Collier, Otto, & Pollo, 1999). Geleneksellikten modernliğe doğru "geçiş" durumunda bir ülke olan Türkiye'de (Kağıtçıbaşı, 1983) buna bağlı olarak "geleneksel çocuk yetiştirme değerleri olarak bilinen pasiflik ve itaat'in" (Vonderlippe, 1999) arka plana geçip, eğitimsel yetkinlik için gerekli olan yeni ihtiyaçlara doğru bir geçiş süreci yaşanması beklenmektedir.

Dünyada da, son 20 yılda, kültürel ortamda değişiklikler görülmektedir. Örneğin, kadınların çoğalan sayı ve sürekli olarak işgücüne katılımı, orta sınıf ailelerinin gelirlerinin enflasyona oranla yükselmeyişi, şiddet ve uyuşturucu bağımlılığına karşı oluşan ve giderek artan kamu tepkisi, çocuk eğitimi üzerinde önemli yansımalara neden olmuştur (Bigner ve Yang, 1996). Bigner ve Yang'ın (1996) çocuk eğitimine yönelik bazı değerlerin magazin dergileri tarafından nasıl yansıtıldığını konu alan çalışmalarında, zaman içerisinde değerlerde önemli değişiklikler gözlemlendiği bulgusuna yer vermiştir. Ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocukların sosyalizasyonu ve gelişimsel süreçleri açısından bakıldığında, savunulan çocuk yetiştirme uygulamalarında, cinsiyet ayrımcılığının olmadığı; annenin ev dışında ücret karşılığı çalışmasına, ya da ailedeki boşanma durumuna adapte edici; fiziksel cezadan kaçınılan; aile içi iletişimi güçlendiren; toplumsal ve sosyal becerileri geliştirmeye yönelik yöntemler vurgulanmaktadır.

Bilimsel çalışmaların vurguladıkları kavramlar da magazin dergileri ile paralellik göstermektedir.

Ebeveynin duyarlılığını, ilgisini ve tutarlılığını kapsayan "destekleyici ebeveynlik" olumlu yönde değerlendirilirken (Juang ve Silbercisen, 1999); çocuğun ihtiyaçlarına yer vermemek, dayak, psikolojik ceza gibi unsurlar tercih edilmeyen çocuk yetiştirme yöntemleri arasında yer almaktadır (Shor, 1999). Tüm bunlarla beraber ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki inanışları da önemlidir. Araştırmalar (Deyoung ve Zigler-Edward, Hertz, Ferguson-Faith, 1996; 1994; Siegel, L., 1994) bu inanışların kültüre ve sosya kültürel yapıya göre değişiklik gösterdiğini belirtmektedir.

Brumrind'e (1967) göre ebeveynler, çocuklarının kendi standartlarına uyum sağlamasını hedeflerken, açıklayıcı/demokratik (authoritative) ve otoriter (authoritarian) olmak üzere iki temel tip oluştururlar. Demokratik ebeveynler, çocuğuyla iletişimi sırasında kesin kontrolü elden bırakmadan, mantık yürütme, anlaşma ve uyuşmayı sağlamaya çalışırken, otoriter ebeveyn, itaat ve otoriteye saygıyı hedefleyerek, belli standartların empose edilmesi yönünde çocukla ilişkisini düzenlemektedir. Braumrind'in (1967) bulgularına göre "toplumsal sorumluluk" gösteren davranış biçiminin gelişiminde, demokratik ebeveyn, otoritere kıyasla çok daha etkilidir. Bunun yanı sıra, literatürde demokratik ebeveynlerin çocuklarının, ailevi bazı değerleri, otoriterlerinkine göre daha fazla içselleştirdikleri belirtilmektedir (Grobnick ve Ryan, 1989). Demokratik ebeveynliğin bireyselleşme ve batı kültürüne özgü değerlerle ilintili olduğu (Markus ve Kiyama, 1991) belirtilirken, "kendini kısıtlamanın" "kendini öne sürme" davranışına göre daha olumlu kabul edildiği kolektivist toplumlarda (Hamaguchi, 1985) otoriter çocuk yetiştirme yöntemlerinin vurgulandığı öne sürülmektedir (Rudy, & Grusec, 1999).

Kolektivist yapıdan bireyselleşmeye doğru bir takım değişikliklerin yaşandığı ülkemizde (Kağıtçıbaşı, 1983), toplumun sağlıklı ve sağlam olması yeni yetişmekte olan nesillere bağlıdır. Bu nedenle çocuk eğitiminin ve ona verilen değerlerin ne durumda olduğunun incelenmesi gereklidir. Bu çalışma Türk toplumunda çocuk eğitimine yönelik sosyal temsiller bulunup bulunmadığını araştırmayı amaçlayan bir ön araştırmadır.

Sosyal temsiller Moscovici'ye (1984) göre ortaya çıkan bilimsel buluşlar ya da günlük olaylara yönelik toplumun kendi içerisinde (kafelerde, otu-

rumlarda, medyadan etkilenecek) görüş alış verişinde bulunarak ürettiği ortak bilgi formudur. Bu bilgi formu içerisinde "ortak" inanışlar, tavırlar ve kalıp yargıların yanı sıra esas olarak toplumsal kuramlar ve bilgi birikimi yer almaktadır. Bilimsel ya da güncel bilgi, sağ duyu içerisinde yayılımı süresince şekil değiştirir ve çoğu zaman bilginin temsili durumu unutulup göz ardı edilerek adeta geçmiş gibi algılanır. Örneğin bazı toplumlarda psikodinamik yaklaşımının öne sürdüğü bilinç altı kavramlardan, neredeyse yüzdeki bir sivilceden söz edemişçesine somut bir şekilde söz edilebilmektedir (Moscovici, 1984). Dolayısıyla bazı toplumlar için psikodinamik yaklaşım sosyal gerçeklik içerisinde yer almaktadır.

Temsilin temsilsel niteliğinden ayrılmış bir çeşit toplumsal gerçek halini almasıyla, sağ duyu üretilir. Moscovici'ye (1984) göre bir toplumun yapısını anlamak için o toplumun sosyal temsillerini incelemek gerekmektedir. Sosyal temsil çalışmaları toplumun sağ duyusunun irdelenmesini gerekli kılar. Bu nedenle veri toplama açısından "serbest gözlemin yanı sıra yüz yüze (tek ya da grup halinde)" (Akt. Paker, 1999, p. 60) yapılacak olan görüşmeleri ön görmektedir. "Bu anlamda, sosyal temsiller kuramı, olguları açıklamadametod üzerinde özgürleştiricidir..... Moscovici'nin yaklaşımı bilimsel bağnazlığa karşı çıkmakta araştırmacıya geleneksel pozitivist bilimsel yaklaşımın dışında gelişen yaratıcılığını ve sezgilerini ifade imkanı tanıyarak, daha açıklayıcı ve işlevsel yeni bir sosyal psikoloji araştırma geleneğinin oluşturulmasına öncülük etmektedir" (Paker, 1999, p. 60).

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı sosyal temsil kuamından hareket ederek, Türk toplumunda çocuk eğitimi konusunda herhangi bir ortak görüş olup olmadığını anlamaya yönelik bir ön çalışma yürütmektir.

YÖNTEM

Denekler

Yaşları 28-60 arasında değişen, rastlantısal olarak seçilen on anne ve on baba olmak üzere 20 kişiden oluşan yetişkin bir grupla ayrı ayrı mülakatlar yapılmıştır. Annelerin dört tanesi çalışmakta olup, diğerleri ise ev hanımıdır. Anne ve baba grubu içerisinde çalışan kesimden dört tanesi

memur, diğerleri özel sektörde hizmet vermektedirler. On anneden dördü üniversite mezunu olup, diğer altısı lise mezunudur. On babadan yedisi üniversite mezunu olup; ikisi lise ve biri orta okul mezunudur. Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı 2 ile 5 çocuk arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı ve İşlem

Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışmada her bir kişiye 15 tane açık uçlu soru sorulmuştur. Sorular sorular aşağıda belirtilmiştir. Elde edilen sonuçlar içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

- 1- Çocuğunuzu yetiştirmede ne tür şeylere dikkat edersiniz?
- 2- Cezalandırma ve ödüllendirme konusunda neler düşünüyorsunuz? Siz ne tip ceza ve ödüller veririrsiniz?
- 3- Sizce ideal bir çocuk nasıl olmalıdır?
- 4- Çocuğunuz doğmadan önce onun eğitimi ile ilgili kitaplar okudunuz mu?
- 5- Çocuğunuz doğmadan önce tercih ettiğiniz bir cinsiyet oldu mu? Ne gibi?
- 6- Farklı cinsteki çocuklarınıza nasıl davranırdınız?
- 7- Çalışan bayanların çocukları ile ilişkileri konusunda neler düşünürsünüz?
- 8- Sizce ideal anne ve baba nasıl olmalıdır?
- 9- Çocuk eğitimine okul nasıl etki eder?
- 10- Çocuğunuz sizi en çok hangi durumlarda kızdırır ve sevindirir?
- 11- Çocuğunuzun arkadaş çevresi hakkında bilginiz var mı?
- 12- Çocuğunuzun başka çocuklarla kıyaslar mısınız?
- 13- 'Çocuğa dayak' konusunda neler düşünüyorsunuz?
- 14- Yaşlılık döneminizde çocuklarınızdan neler beklersiniz?
- 15- Neden çocuk sahibi oldunuz ya da olmak istediniz?

BULGULAR VE TARTIŞMA

Toplam 20 kişiyle yapılan mülakat sonunda elde edilen bulgular Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Anne ve Baba İçin Anlamli Ünitelerin Sayı (S) ve Frekansları (F).

Anlamli Tematik Üniteler	Anne		Baba		Toplam	
	S	F	S	F	S	F
Çocuk Yetiştirmede Dikkat Edilenler						
Ahlak	3	4	4	4	7	8
Saygı, Sevgi	4	6	2	2	6	8
Ruh ve Beden Sağlığı	5	5	1	1	6	6
Temizlik ve Düzen	4	5	-	-	4	5
Toplum Kuralları, Örf ve Adetere Uyum	1	1	2	3	3	4
Ceza						
Cezaya Karşı	6	6	6	6	12	12
Uyarmak İçin Biraz Gereкли	4	5	3	3	7	8
Ceza Türü						
Men Etme	4	5	2	2	6	7
Ödül ve Türü						
İstedięini Alma	8	9	4	4	12	13
Sevgi Gösterisi	-	-	3	3	3	3
İstedięi Bir Yere Götürme	1	1	1	1	2	2
İdeal Çocuk Tanımı						
Saygı, Sevgi	6	8	-	-	6	8
Kendine Güven	3	5	3	3	6	8
Sorumluluk Sahibi	2	3	3	3	5	6
Terbiye, Ahlak	2	2	2	2	4	4
Başarı	1	2	1	1	2	3
Kendi Kararını Verebilen	10	10	10	10	20	20
Çocuk Doğmadan Önce Onun Eğitimi İle İlgili Kitap Okuyanla						
Evet	5	5	4	4	9	9
Hayır	5	5	6	6	11	11
Cinsiyet Terclinde Bulunanlar						
Kız	2	2	1	1	3	3
Erkek	1	1	1	1	2	2
Farketmez	7	7	8	8	15	15
Farklı Cinsteki Çocuklara Davranış						
Kesinlikle Eęit	6	6	9	9	15	15
Duruma Göre	4	4	1	1	5	5

Çalışan Bayanlar Çocukları İle Yeterince İlgilenmiyorlar						
Evet (İlgilenmiyor)	5	5	6	6	11	11
Hayır (İlgileniyor)	-	-	4	4	4	4
Kişiyne Bağlı	3	4	-	-	3	4
Belli Bir Döneme Kadar	2	2	-	-	2	2
İdeal Anne ve Baba Tanımı						
İyi Yetiştirmeli	1	1	1	1	2	2
Çocuğun Fikrine Saygı Duymalı	2	2	2	3	4	5
Sözünde Duran	3	3	1	1	4	4
Ahlaklı Yetiştirmeli	4	4	2	2	6	6
Çocuğu İle İlgilenmeli	3	4	4	4	7	8
Örnek Olmalı	2	2	-	-	2	2
Duygu ve Düşüncelerini Paylaşmalı	4	4	3	3	7	7
Anne ve Baba Ortak Tavrı Almalı	2	2	-	-	2	2
Eğitime Okulun Etkisi						
Olumlu	7	7	8	8	15	15
Hem Olumlu Hem Olumsuz	3	3	2	2	5	5
Çocuğun Ebeveyni En Çok Kızdırdığı Durumlar						
Yalan Söylemek	3	3	-	-	3	3
Kötü Davranışlar	3	3	5	5	8	8
İstenilmeyen Bir Hareket Yapınca	4	5	2	2	6	7
Çocuğun Ebeveyni En Çok Sevindirdiği Durumlar						
Başarı	3	3	4	4	7	7
Saygılı, Sevgili Olması	2	3	1	1	3	4
Terbiyeli (Ahlaklı) Olması	1	1	1	1	2	2
Duygularını Paylaşınca	2	2	-	-	2	2
Çocuk Mutlu Olunca	1	1	1	1	2	2
Çocuğun Arkadaş Çevresi Hakkında Bilgisi Olanlar						
Evet	10	10	10	10	20	20
Çocuğu Başka Çocuklarla Kıyaslama						
Evet	5	5	4	4	9	9
Hayır	5	5	6	6	11	11
Dayak Konusu						
Karşı Olanlar	7	7	6	6	13	13
Bazen Gerekli Diyenler	3	3	4	4	7	7

Yaşlılık Döneminde Çocuklardan Beklentiler						
İlgi	4	4	6	6	10	10
Sevgi, Saygı	5	5	5	5	10	10
Ziyaret	2	2	-	-	2	2
Hatırlanmak	5	5	1	1	6	6
Çocuk Sahibi Olmak İstemelerinin Nedenleri						
Sevdikleri İçin	5	6	2	2	7	8
Doğal Bir Olay	2	3	2	2	4	5
En Güzel Duygu	1	1	3	3	4	4
İyi Bir İnsan Yetiştirmek İçin	4	4	2	2	6	6
Aile Hayatının Devamı ve Sevginin Pekişmesi	3	3	3	4	6	7
Neslin Devamı İçin	-	-	3	3	3	3
Not: S: Sayı, F: Frekans						

Bu Tablo'da oluşturulan alt kategorilerde önemli görülen veya ortak temsil haline gelen görüşler değerlendirilmiştir. "Sosyal temsil" (çalışmanın pilot çalışma olması nedeni ile grubun ortak görüşü ya da "ortak temsil") olarak sunulan kategoriler sosyal temsil çalışmalarında deneklerin en az yarısının kendiliğinden açık uçlu sorulara yanıt verirken belirttiği temalar (anlamli tematik üniteler) olarak tanımlanmaktadır (Hewstone, 1985). Tablo'da 'sayı' olarak ifade edilen değerler, anlamli bir tematik üniteye kaç kişi tarafından değinildiğini gösterirken; 'frekans' olarak gösterilen değerler ise anlamli tematik ünitelerin toplam kaz kez vurgulandığını içermektedir.

Tablo'da görüldüğü gibi çocuk eğitiminde dikkati çeken ortak görüşler arasında ruh ve beden sağlığı, saygı, sevgi ve ahlak gelmektedir. Geleneklere uyum ise "geleneksel" Türk toplumundan beklendikten çok daha az vurgulanmıştır. Bu bulgu Kağıtçıbaşı'nın (1983) değışen Türk toplumu olgusuna paralellik göstermektedir. Ancak örneklem grubunun orta ve yüksek sınıfı temsil ettiği göz ardı edilmemelidir. Sosyal statüsü daha düşük olan anne ve babalarda bu durum farklılaşabilir. Çocuk eğitiminde dikkat edilmesi vurgulanan bir başka özellik ise düzen ve temizliktir. Bu konuya sadece annelerin değinmesi de dikkat çekici bulunmuştur. Bu, annelerin geleneksel rol tanımları içerisinde yer alan "evi temiz ve düzenli tutma" gerekliliğinin bir uzantısı olabilir.

Cezayı az da olsa gerekli gören ve uygulayan anne-babalar bulunmaktadır. Ödüllendirme ise maddi olarak yapılmaktadır. Babalar çocuk yetiştirmede sevgi gösterisinin önemine değinirken; anneler bundan hiç bahsetmemiştir. Oysa araştırmalar, annelerin çocukları tarafından daha sevecen ve daha az reddeden ebeveyn olarak nitelendirildiklerini belirtmektedir (Marsh, 1997; Coltrane, 1988). Bu çalışmadaki örneklem grubundaki annelerin çocuk yetiştirilmesinde sevgi gösterisinin gerekliliğine değinmemelerinin nedeni, annelerin sevgiyi zaten her zaman gösterdiklerini düşünmeleri olabilir, ancak yine de bu bulgu dikkat çekicidir.

Kendi kararlarını verebilen çocuk tüm örneklem grubu tarafından ideal olarak tanımlanmaktadır. Bunun dışında, başarı, terbiye ve ahlak konularına ortak temsil niteliği taşıyacak kadar yer verilmemiştir. Psikoloji literatüründe, kişilik gelişimi açısından, mutlak başarıdan çok çocuğun kendisinden memnun ve kendisi ile barışık olmasının vurgulanması gerektiği belirtilmektedir (Rogers, 1961). Bu durumda örneklem grubundaki kişilerin psikoloji literatürü ile uyumlu bir ortak görüş bildirdiği söylenebilir.

İdeal anne baba ise çocuğuyla ilgilenen, duygu ve düşüncelerini paylaşan, çocuğun fikirlerine saygı duyan kişiler olarak tanımlanır. Verilen tanımlar, genellikle batı kültürü ile özdeşleştirilen demokratik ebeveyn (Markus ve Kiyama, 1991) tanımına uymaktadır.

Çocuğun doğumundan önce, çocuk eğitimi ile ilgili kitap okuma/okumama oranının yarı yarıya olduğu gözlenmiştir. Ancak, bu çalışma sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek kesimde uygulandığından, bu durum sosyo-ekonomik düzeyi daha düşük kesim için farklı olabilir. Ayrıca çalışmalar (Klimen ve Vukelich, 1985; Thornburg ve Ispa, 1996) babaların annelere göre daha fazla kitap okuduklarına değinirken, bu çalışmada böyle bir bulgu gözlenmemiştir.

Ayrıca doğumdan önce eşlerin herhangi bir cinsiyet tercihi yapmadıkları rapor edilmiştir. Bu da, "erkek çocuk" beklentisi olan geleneksel Türk toplumunun da değişmeye başladığının bir göstergesi olabilir.

Babalar, farklı cinsiyetteki çocuklara farklı davranışta bulunmayı benimsemek; anneler de bu konuda bir tutarlılık gözükmemektedir. Bu bulgu, literatüre ters düşmektedir. Çünkü; bulgulara göre (Lamb, 1977) babalar çocukların cinsiyet rolleri gelişiminde temel rol üstlenmekte ve cinsiyete göre farklı davranmaktadırlar. Bu nedenle, bizim örneklemimizdeki babalar istisna olabilirler ya da kendilerini daha iyi göstermek için cinsiyet ayrımı yapmadıklarını söylemektedirler. Ancak, bu durumda bile, babaların cinsiyet ayrımının istenen bir şey olmadığını farkında oldukları düşünülebilir.

Çalışan bayanların çocukları ile fazla ilgilenemedikleri daha çok vurgulanmıştır. Bunun, böyle olmadığını söyleyenler ise erkekler olmuştur. Yani başka bir deyişle, babalar çalışan eşlerin çocukları ile yeterince ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Psikolojik araştırmalardan elde edilen bilgiler de bu doğrultadır. Araştırmalar; çalışan annelerin, çocuklarına çalışma zamanlarında gösteremedikleri ilgiyi, eve gelince telafi ettiklerini vurgulamıştır (Hoffman, 1979).

Okulun olumlu etki ettiğini söyleyenlerin ortak görüş oluşturmalarına rağmen, örneklem grubundan bazıları olumsuz yönlerine de değinmişlerdir. Bu olumsuzluklar, genelde çocukların argo konuşmaya alışması şeklinde açıklanmıştır.

Çocuğun ebeveyni en çok sevindiren davranışları arasında başarı en önemli yeri tutmaktadır. Bunun yanında, çocuğun kendi kişisel mutluluğuna ise daha az yer verilmiştir. Oysa ideal çocuk tanımında kendi kararlarını alabilen çocuk ideal olarak verilirken başarı o oranda vurgulanmamıştır. Bu çelişki belki de anne ve babaların kendilerini daha iyi gösterme çabasından ileri gelebilir. İdeal çocuğu tanımlarken başarıya değinmek belki de hırslı

anne baba imajı verebileceğinin, bu konuda başarıya daha az değinirken, başarının kendilerini mutlu edeceğini de farklı bir soruyu cevaplandırırken vurgulamışlardır.

Çocuğun ebeveyni en çok kızdırdığı durumlar ise çocukların istenilmeyen hareketleri yapmaları durumudur. Bu açıklama, anne ve babaların çocuklarının duygu ve düşüncelerini paylaşmak istedikleri bulgusu ile birleştirildiğinde, belirli standartları hedeflerken kontrolü elden bırakmayan ancak, duygu alış verişine yer veren demokratik ebeveynlik anlayışının öne çıktığı söylenebilir.

Anne ve babaların istisnasız olarak çocuklarının arkadaş çevresi ile ilgilendiklerini belirttikleri gözlenmiş ve çocuğun başkaları ile kıyaslanması konusunda ise kişisel farklılıklar göze çarpmıştır.

Bazı sorularda beklenilenden farklı yanıtlar gelmiştir. Örneğin, dayak konusunda hemen hemen herkes dayığa karşı olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu cevaplar kişilerin kendilerini olduklarından daha iyi gösterme çabasının bir sonucu olabilir. Araştırmalar, ebeveynlerin beyanlarının her zaman davranışlarını yansıtmadığını vurgulamaktadır (Zucherman, Barrett ve Bragiel, 1960).

Yaşlılık dönemi ile ilgili olarak, anne ve babalar; ilgi ve hatırlanmak istediklerini, maddiyattan çok manevi desteğe ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır.

Çocuk sahibi olmak genelde doğal ve istendik bir durum olarak nitelendirilmiştir. Çocuk sahibi olmayı istememek gibi bir durum hiç dile getirilmemiştir. Bu da çocuğun aile içerisinde olumlu ve vazgeçilmez bir temsili olduğunu düşündürülebilir.

Sonuçların genel değerlendirilmesine bakıldığında, çocuk eğitimine ve de kişilik oluşumuna giderek artan bir önem verildiği görülmüştür. Batı kültürü ile özleştirilen demokratik ebeveynlik (Markus ve Kiyama, 1991) değerlerinin benimsenmekte olduğu gözlemlenmiştir. Bu görüşlerin ne kadar uygulamaya geçirildiğinin ise çocukların görüşlerini de içine alan daha kapsamlı çalışmalarla irdelenmesi gerekmektedir. Ayrıca sosyal düzeyi farklılaşan ebeveynlerin görüşlerinin de bu yönde incelenmesinde yarar görülmektedir. Yeni bin yılda ülkemizin daha sağlıklı, kendinden emin nesillere sahip olması ve de güçlenmesi amacıyla çocuk eğitimine yönelik çalışmaların kanımızca artması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Bigner J.J., & Yang R.K (1996). Parent education in popular literature: 1972-1990, *Family & Consumer Sciences Research Journal*, 25, 3-29.

Baumrind D (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.

Collier A.F, McClure F.H, Collier J, Otto C, & Polloi A (1999). Culture specific view of child maltreatment and parenting styles in a Pacific Island community. *Child Abuse & Neglect*, 23, 229-244.

Coltrane S (1988). Father-child relationships and the status of women: A cross-cultural study. *American Journal of Sociology*, 93, 1060-1095.

Deyoung Y, & Zigler-Edward F (1994). Machismo in two cultures: Relation to punitive child rearing practices. *American Journal of Orthopsychiatry*, 64, 386-397.

Grolnick W.S, & Ryan R.M (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81, 143-154.

Hertz R, & Ferguson Faith-I.T (1996). Childcare choice and constraints in the United States: Social class, race and influence of family. *Journal of Comparative Family Studies*, 27, 249-282.

Hamaguchi E. (1985). A contextual model of the Japanese: toward a methodological innovation in Japanese Studies. *Journal of Japanese Studies*, 11, 289-321.

Hewstone M (1985). On common-sense and social representations: A reply to Potter & Litton. *British Journal of Social Psychology*, 24, 95-97.

Hoffman ML (1979). Development of Moral Thought, Feelings and Behavior. *American Psychologist*, 34, 958-966.

Juan L.P, & Silbereisen R.K (1999). Supportive parenting and adolescent adjustment across time in former East and West Germany. *Journal of Adolescence*, 22, 719-736.

Kağıtçıbaşı Ç (1983). Women and development in Turkey. *International Journal of Turkish Studies*, 2, 59-70.

Kliman D, & Vukelich C (1985). Mother and fathers: expectations of infants. *Family Relations*, 34, 305-313.

Lamb M.E, (1977). The Development of Parental Preferences In The First Two Years Of Life. *Sex Roles*, 3, 495-497.

Marcus H.R, & Kitayama S. (1991). Culture and the self: implications for cognition, emotion, and motivation. *psychological Review*, 98, 224-253.

Marsh V, & Franko DL (1997). Retrospective perceptions of parents child-rearing conduct. *Journal of psychology Interdisciplinary and Applied*, 131, 187-197.

Moscovici S (1984). The Phenomenon of social representations. In R.M Farr & S Moscovici (Eds.), *Social Representations*. Cambridge: Cambridge Press.

Paker O (1999). Sosyal temsiller kuramının ve epistemolojisinin sosyal psikoloji içerisindeki yeri ve önemi. In S. Erkonaç (Ed.), *Psikolojide Yeni Tartışmalar* (pp. 45-64). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım. 45-64.

Rogers C.R (1961). *On Becoming A Person*. Boston: Houghton Mifflin.

Rudy D, & Grusec J.E (1999). Implications of cross cultural findings for a theory of family socialization. *Journal of Moral Education*, 28, 299-312.

Siegel L (1994). Cultural differences and their impact on practice in child welfare. *Journal of Multicultural Social Work*, 3, 87-98.

Shor R (1999). Inappropriate child rearing practices by Jewish immigrant parents for the former Soviet Union. *Child Abuse & Neglect*, 23, 487-499.

Thornburg K.R, & Ispa J.M (1996). Infant child rearing: Beliefs of parent and child care provider. *Child Study Journal*, 26, 19-126.

Vonderlippe A.L (1999). The impact of maternal schooling and occupation on child rearing attitudes and behaviors in low-income neighborhoods in Cairo, Egypt. *International Journal of Behavioral Development*, 23, 703-729.

Zuckerman M, Barrett B.M, & Bragiel R.M (1960). The parental attitude of parents of child guidance cases. *Child Development*, 31, 401-417.